

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Lauacrum concienzie omnibus sacerdotibus perutile

Jacobus <de Gruytrode>

[Leipzig], 1495

Capitulu[m] Terciu[m] de labore [et] or[aci]one sacerdotu[m]

urn:nbn:de:hbz:466:1-30750

Capitulum**Tercium**

orationi insisteret splendido habitu apparuit dicens Bene est michi fili mi quia euas penas tricentorum annorum propter deuotam orationis prolationem abbatis et conventus unde ergo omnia que reliqui pauperibus cristi et ecclesiasticis uiris reformatis duntaxat deum timetibus distribue. Et his dictis euauit. Et ex isto inoleuit quod statim audita morte uiri subiungitur. **Requiescat in sancta pace** O mi frater amande considera quanta sit distantia inter castum et deuotum uirum et inter lubricum et in deuotum uirum et clericum. Tanta uero est distantia sicut inter angelum bonum et diabolum maledictum ac inter amicum dei et diabolum. O mi germane considera diligenter quantum apud deum ualeant casta et deuota corda que sic tam cito poterant ipsam liberare a penis tricentorum annorum. O intellige quantum tunc officium misse deuote dictum a talibus sanctis et castis profecisset. Et quo tantum potuerunt ista breuissima uerba. O si isti uiri fuissent symoniaci concubinarij proprietarij minime tantum uim hec uerba habuissent. **Stude ergo eis similis fieri in uita et dimitte tuam ualidam et discite amare ihesum et eius castissimam matrem uirginem mariam super omnem creaturam.** Et hec de secundo capitulo dicta sufficiunt. **De labore et oratione sacerdotum** **C** **Capitulum in**

Apostolus paulus sic ait **Qui non uult operari non manducet et tunc digne mercedem accipimus si prius boni operari fuerimus. quod si non laboramus et manducamus tanto maioris criminis reus erimus quanto beneficia dei indigne sumimus.** Oportet ergo ut seruiamus ei a quo nascimur si sine periculo anime sumere volumus hec que nobis distribuuntur. Et tanto solliciti esse debemus in bono opere et seruitio dei quanto ea percipimus sine magno labore. **Ua** quid mirum si qui temporalibus negocijs occupantur minus studiose uiuunt si frequenter cogitationibus locutionibus atque actibus suis deus offendunt

Folium

Ex quo usus seculi hominem quandoque inuitum ad peccandum tra-
hit. **H**ij vero quibus cura mundi et peccandi occasio deest quan-
to minus religiose viuunt tanto grauius iudicem supernum offen-
dunt. **Psalmi** In labore hominum non sunt. et cum homini-
bus non flagellabuntur. ideo tenent eos superbia. **Ber.** ait
In labore hominum non sunt vani et ociosi sacerdotes. **C**um
enim cuncti status hominum aliquid laboris habeant et aliquid
voluptatis. **C**lerici quidem inter hec nouo quodam artificio di-
scernentes. totum quod delectat in quolibet statu elegerunt. et to-
tum quod molestat respuunt. **E**t ideo quia in labore hominum
non sunt. et cum hominibus non flagellabuntur. et ideo cum demoni-
bus torquebuntur. **N**am sacerdotes non solum ex caritate fraterna
sed ex precepto et iusticia per alios orare tenentur. ut habetur in
.c. **Quia** sacerdotes. r. q. j. **U**bi dicitur. **S**acerdotes pro omnibus
orare debent quia elemosinas et oblationes recipiunt. sunt etiam
super populum dei assistenti. et vite dispensata eis dant. ut in ieiunio
et fletu et plactu. sicut olim plorabant sacerdotes et leuite peccata
populi quia mediant deplorant **Joh.** i. **E**t ut morte bonorum pasto-
rum vigilas noctis super gregem suum custodiat et in orationibus
vigilet. **E**t quanto sacerdotes digniores sunt. tanto facilius in ne-
cessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur. i. q. i. **I**psi sacerdotes.
Item non solum sacerdos. sed et omnes clerici maxime beneficia
tenent ex precepto ecclesie et ratione iusticie tenentur ad horas. unde etiam
clericus beneficiatus. et etiam in minoribus ordinibus constituitur quantum
quod simplex beneficius habet tenentur ad horas duplici ratione. **P**ri-
mo ratione precepti dei. **D**olentes **De** ele. diu. **Q**uia a te. **S**ecundo ra-
tione iusticie. quia idcirco a laicis date sunt redditus ut ipsi in offi-
cibus eorum vices suppleant. alias faciunt pro iniuria. cui pro temporalibus
non refundant spiritualia. cum tamen beneficium datur propter
officium. ut in ca. **Quia** per ambitionem de nup. li. vi. **R**atio
hec est secundum **H**ostium. **Q**uia sicut vir tenentur uxori necessaria ministra-
re. et si etiam uxor viro debitum redere non possit. xxx. q. vii. quod pro
posuisti. **S**ic et talis clericus sponsam suam spiritualem. i. ec

Capitulum**T**ertium

clesiaz. licet debitu sustentationis non percipiet. tenetur eam
adhuc in officiare **E**t dicat cu aplo paulo **S**cio saturari
esurire et abundare. et penuriam pati. omnia possuz i eo. qui me
cofortat **E**t ad Philip. iij. **S**ed heu sunt mlti clerici q non
ex caritate orant. p alijs nec pro se. nec mouent ex precepto
ecclesie. nec iusticia ad reddendu spualia p palibus que p
cipiunt **C**u tamen dimittentes horas aut alia ad que ex pcep
to ecclesie tenent peccat mortaliter. eo q facta faciunt contra
preceptu eccle. iij. di. **D**eniaz **D**e maio. et obe. c. ij. **S**unt in
super nonnulli quib' videtur sufficere vt capellanos habe
ant. **Q**ui coram eis dicant horas. et missas celebrat. duz ipsi la
tas vitam habeant et comessationibus vacent. **E**t q vir quater
in anno celebrat missas **E**t etiam interesse recusant. **E**t si in
terfunt chori silentiuz fugientes. cofabulatoibus insistant in
ecclesia. cuz cu hoc et similia sub pena suspensionis inhibea
tur **I**n. c. **D**olentes. **I**n de. cele. missa **C**ontra quos etiaz be
atus **G**rego. in **D**me. super euangelio **D**esignauit ihesus sic
inuenit. **Q**uid nos pastores agimus qui et mercedez conse
quimur. **E**t tamen operarij nequaquam sumus fructus qrez san
cte ecclesie in stipendio quotidiano pcepimus. **S**ed pro ca
rez ecclesia minime predicando laboramus **S** **P**resemus in
quit cuius damnationis sit. sine labore hic percipere mercedem
laboris. ecce ex oblatione fidelium vivimus **S**ed quid pro ani
mabus fidelium laborem? ignoramus. illa in nostra stipen
dia sumimus que p redimendis peccatis suis fideles obtu
lerunt **E**c tamen contra peccata eadem. vel orationis vel pdica
tionis studio vt dignum esset insudamus **N**ec ille **S**unt ad huc
aliqui apud se male cogitantes. reputantes se nimis nobiles
ad spiritualia exercenda. videlicet vt pdicent plebi. et ministrant
eis sacramenta. et cu ceteris chorum visitent. et diuinas laudes
decentent. atqz vt in suo ordine ministrant. erubescunt cristo
seruire. et salutes horum quorum peccata comedunt procurare
No autem decet hanc summam ingenuitates esse crisi militez

e. pasto
obg

112. 10

Solum xi.
nec esse excellentius ministerium quam diuina ministrare sacra-
menta cūctorum criminū expiatiua. **S**ed tu reputas te nobi-
lem. quia amas canes. homo vero religiosus nihil de cani-
bus curat. **S**ed studeat amare deū suū. tu vero seruus pec-
cati. Quia olim dicebant nobiles quasi non viles. nunc autē
nostris tēporib⁹ dicunt quasi in vitijs notabiles. **B**oni ve-
ro dicunt milites et ministri ecclesie. et pconsequens angeli
vocatur. vt habet **Mal. ij.** Quia angelus dñi exercituum
est. vmo dij vocant. **Exo. xxiij.** Ubi dominus pcepit dicens
Dns nō detrahes iustitiam sacerdotib⁹ qui ppter excellenciam
ordinis. et officij dignitatē deorū nomine nuncupant. **S**ed
qz hanc dignitatē nō aduertētes sine erubescētia precium
sanguinis et peccata populi cōmedunt. **Q**uid iusti⁹ inde se-
quetur. nisi qd christ⁹ erubescat eos presentari cū electis pa-
tri suo celesti **I**uxta illud. **Q**ui me erubuerit et meos sermo-
nes hūc filius hominis erubescet eū venerit in maiestate sua
Lu. ix. **S**i quis vult venire post me tollat crucē suā quoti-
die. nō semel in anno videlicet in ebdomoda palmarii et
sequat me. vt vbi ego suz illic sit et minister me⁹. **E**cce cris-
tus nos precessit. dādo nobis exemplū. vt quemadmodū
ipse fecit. ita et nos faciam⁹. **P**ortemus igit quottie crucem
nostrā. id est sanctā et virtuosā vitam. et sequamur cristū
ore. corde et ope. **H**oc fac mi frater et viues. **E**xemplum
ponā tibi de optimo sacerdote videlicet de beato **J**ohanne
Damasceno. cui⁹ vestigia debemus sequi si volumus veni-
re ad dominū nostrū **I**hesū christū. et ad eius gloriosissi-
maz matrem **M**ariam. **D**e quo scribitur in cronicis qd bea-
tus **J**ohānes damascen⁹ fuit in curia **S**oldani regis **B**a-
bilonis famosus philosoph⁹ strenuus pedagogus et fidel⁹
magister filij regis. **S**ed postqz fides catholica cognouisset
fides acceperit et factus est capellanus regis grecie. et oēm
suā philosophiā sacre theologie subiecit. et maxime ad lau-
des virginis sunt accessus. et eas corde et animo mltis dicta
b ij

minib⁹ ex altabat. pulcherrū libruꝝ fecit de eius assumptione
Iteꝝ trāstulit libruꝝ qui intitulat^r Barlaamad Josaphat
de greco in latinū. Accidit autē post longū tps quo de Sol
dano ad regē grecoꝝ venit. vt in pallatō regis grecoꝝ dñi
sui quadā die spar sim ipsius capellani littere inuenirētur
ipius etiā sigillo sigillate. quorū tenor talis erat. q̄ ip̄e capel
lanus regē suuz. Et potētiores grece priori dño Soldano
trudere vellet. Si cū exercitu in breui in greciā se trāfferet
Cū autē rex huiusmodi litteras legisset. obstupuit vehemen
ter. et vocato capellano suo has lrās corā oculis suis ostē
dit. qui vidēs 2̄ gruetiaz scripture pariter 7 sigillū suū. 7 tñ
sciēs innocētiam suā p̄erritus est dicens. Deus qui nouit
om̄ia anteq̄ fiat scit q̄ innocēs suꝝ huius rei. Tūc quidaz
de circūstantib⁹ dixit. Quis n̄ fur seipm̄ p̄tennat. Tā tēz
rex habito cōsilio crudeli morte voluit eū p̄dere. Sed recor
datus suozꝝ seruicioꝝ fidelū iussit sibi manū dexterā āpu
tari. ne d̄ cetero posset sic cōtra eū scribere Qui sic mutilat⁹
mox cucurrit ad oratoriū coraz ymagine beate marie vgi
nis. flexis genibus. ligubri voce. et pfusis lacrimis dicebat
Ecce mat̄ xpi merces mea. ecce fidelū laborū meozꝝ remun
neratio miserāda. Tu dña quondaz eras dolentiū psola
trix. Dū vero huiusmodi lamētatiōes vsq̄ ad noctē. 7 vix p̄
dolore oculos clauderet. 7 quasi in extasi iaceret. beata vgo
maria ei apparuit. dicēs ita. Amice cur lesionē tuaz mihi p̄
alijs imputas. cū tñ manuz tuā nō iusserim āputare. Cui
ille Adña si tibi placuissent mea carmia. vltq̄ ne manum
meam pdidisses. obstitisses tam innocēti. Sed si dicta uero
āplius scripturis velut hactenus feci nō potero cōmēdare
Cui beata virgo. Extende inquit brachiū tuū mutilatū. 7
tibi manū mortuā i officiuꝝ pristinū repabo. ne credas me
tua dictamina p̄tempnisse qui manu recepta. miro 7 inesti
mabili gaudio replebat. et sue dulcissime sanatrici grates
vt dccuit referebat. ipsa quoq̄ virgo maria retulit ei qliter

filius soldani regis babiloie cui⁹ quondā fuerit pedagog⁹
 ad vlciſſendū rigore ſcolatiſtice diſciplinē q̄ ſibi in deſinēt ad
 hibuerit in iuuetute predictas ſcripſiſſet lr̄as et oculce ſibi i
 periculū ſui regis grecoꝝ in pallatiū trāſmiſiſſet. **T**ā itē p
 fidus adoleſcēs formā ſigilli modūq; ſcripturę mḡi ſui bñ
 nouit. **M**āe aut factō felix ille capellan⁹ ad celebrādū miſ
 ſam ſue p̄amante ſanatrici ſe multū hilariter ⁊ deuote p̄te
 decuit p̄parauit. **F**ama igit diuulgata q; capellan⁹ manū
 ſuaz quā pdiderat rehaberet. cōuenit vniuerſalitas. vt euz
 rege viderēt tā inauditū ⁊ grāte miraculū. **E**t ſinita miſ
 ſa. rex cū ſuis ad pedes capellani corruit. poſtulās veniā de
 cōmiſſis quā ⁊ impetrauit. ſibiq; ſtatim capellan⁹ rem p̄te
 geſta erat retulit. **A**uditio vero ſermonib⁹ iſtis. omēs glori
 ficauerūt v̄ginē **M**ariā que nō deſerit ſp̄antes in ſe. **M**i
 ſtrater p̄ſidera x̄ba ⁊ rē geſta. ⁊ ſcribe i cor tuū. q; glorioſuz
 ⁊ fructuoſuz eſt mḡi ſuū ſummo p̄icipi celeſtis p̄ie dño
 noſtro ieſu x̄po. et eius beatiffime genitricis v̄gini marie in
 ſancta ⁊ caſta vita ſc̄e iſte **D**amaſtecit. **T**ā q̄ntum cūq; dā
 nat ſibi inobediētes. ſic eō in infinitū exaltat hic ⁊ in futuro
 ſeculo ſibi ſuictes. **S**z heu amatores hui⁹ ſeculi. ſicut tu es
 mi ſtrater nō accēdunt iſta. ſed huic ſeclo om̄io ſunt p̄gluti
 nati. q̄uis plures amoueant. iā p̄ſpera. iā p̄ aduerſa. iam
 per x̄ba. iā per inſpiratōem. tamē nō curant. et quaſi inſani
 et frenetici errāt. **S**icut ait beat⁹ **Y**ero. **L**udere ⁊ cōgautē
 re cū hoc ſeculo nō eſt homiſ ſenſati. **S**ic fuit iſte damaſce
 n⁹ qui cor mundū n̄ cū ſeculo habuit iocūduz ⁊ letū. ſed cū
 deo ⁊ eius matre maria. **N**ō eſt. n. verior inſania q; huius
 ſeculi leticia. **A**ugu. **G**audiū mūdanoꝝ ē gaudiū frenetico
 rū **R**acio q̄re multi intrāt i pditōez p̄ latas et ſpaciōſas vi
 am. **N**ec eſt p̄te ſcribit̄ cecceſt. i. **P**eruerſi difficile corriguntur
 et ſultoꝝ inſinit⁹ eſt n̄merus. qui heu potius reſpiciūt pre
 ſentē vitaz q; terminum eius ſequentem. **Q**uibus loquitur
Johānes **C**riſo. d. **N**ā aſpiciasq; aſpera ſit via. **S**ed accē

Capitulum

Quartum

de quo dirigit. nec cōsidera q̄ arca sed vbi desinit. Ex quib⁹
 elicetur vnū qd̄ valde timēduz est sez durante statu moder
 ni t̄pis infinitis malis erigētibus que heu vbiq̄ terrarum
 iam currūt. pauci erūt in nūero saluādoz. Quod innuit sal
 uator. d. **Q**uili sunt vocati. pauci vero electi. Nō q̄ ab ini
 tio mūdi pauci saluētur. Sed s̄m doctores quo ad mltitudi
 dinē damnatoz pauci dicunt. **N**az inter bonos ⁊ malos
 hec ē distācia. Quia mali volūt facere festū ante vigiliam
 Volētes ī hoc seculo gaudere t̄paliter ⁊ in futuro seculo faci
 ūt vigiliā p̄ festo qd̄ hic habuerūt. ⁊ eternalit̄ flebūt. Qd̄
 bene innuit beatus Grego. in ome. xi. sup̄ illo verbo **I**bi erit
 fletus et stridor teneū sic itaq̄ inquitēs presentia gaudia se
 cunt̄ p̄petua lamēta. **N**ic fratres vanaz leticiaz fugite. **S**i
 illuc flere et lugere timeatis. **S**i vero dicis. **D**urus ē hic ser
 mo. uō possum mūdūz spernere. et p̄priaz carnē odio habe
 re. **R**espōdo tibi. dic mihi mi frater vbi sunt amatores mū
 di qui ante t̄pa nobiscum erāt. nihil ex ipsis remansit nisi
 cinis et vermis. **C**omederūt. biberūt. riserūt. et duxerunt in
 bonis dies suos. et in puncto ad inferna descēderūt. **N**ic ca
 ro eoz vermibus. illic anima eorum eternis ignibus depu
 tat̄. **Q**uidquid illis accidit tibi acciderē potest. quia homo
 es. homo de humo. limus de fimo. de terra es de terra viuis
 et in terram ibis mi frater. **E**t hec de tercio capitulo.

De vicio luxurie et de alijs vicijs

C Ca. iiii.

Nempe sacerdotes vicio luxurie laborantes cōmis
 niter in numeris criminibus. et mortalib⁹ pecca
 tis implicātur ⁊ inuoluūtur. **S**icut ex infra scrip
 tis certissime cōprobabitur. **D**ato em̄ vno incōue
 nienti plura subsecunt̄. **P**ropter qd̄ sacerdotes ⁊ clerici de
 berēt esse cōtinentes ⁊ casti. nec omnino mulieribus cohabi
 tātes. s̄m q̄ eis precipitur extra de coha. cle. et muli. c. **A**no
 bis. **D**eu sed in o ppositū multi faciūt sacerdotes. qui quasi

lat, 22

Mat, 22